

رابطه تکنواسترس با رضایت شغلی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر اهواز

مهتاب کریمی

دانشجوی کارشناسی ارشد گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی،
پردیس علوم و تحقیقات خوزستان، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران
mahtabkarimi149@yahoo.com

فریبا نظری (نویسنده مسئول)

استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران
nazari_lib@yahoo.com
تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۵/۲۸؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۱۱/۱۶

چکیده

هدف: پژوهش حاضر در نظر دارد تا به بررسی رابطه تکنواسترس با رضایت شغلی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر اهواز بپردازد.

روش: پژوهش حاضر با روش پیمایشی انجام شده است و از تحلیل همبستگی برای بررسی نتایج استفاده گردیده است. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر اهواز در سال ۱۳۹۴ تشکیل داد که از میان آنها ۷۱ نفر از کتابداران به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه تکنواسترس راگوناتهان (۲۰۰۸) و پرسشنامه رضایت شغلی مینه‌سوتا بود. تحلیل داده‌ها با SPSS انجام شد و از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره با است استفاده گردید.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که بین عامل‌های سازنده متغیر تکنواسترس یعنی اضافه‌بار فناوری، هجوم فناوری، عدم قطعیت فناوری، پیچیدگی فناوری و ناامنی فناوری با رضایت شغلی کتابداران رابطه منفی معنی‌داری وجود دارد. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد بین تکنواسترس، اضافه‌بار فناوری، هجوم فناوری، عدم قطعیت فناوری، پیچیدگی فناوری و ناامنی فناوری با رضایت شغلی کتابداران رابطه چندگانه وجود دارد و پیچیدگی فناوری به‌صورت منفی بهترین پیش‌بینی‌کننده رضایت شغلی بود.

اصالت/ارزش: ارزش این مقاله در نشان دادن این نکته بود که هر چقدر پیچیدگی‌های فناوری افزایش پیدا کند رضایت شغلی کتابداران کاهش پیدا می‌کند و بنابراین، انتظارات از عملکرد کتابداران برآورده نمی‌شود. این نکته لزوم آموزش‌ها فناورانه برای کتابداران را نشان می‌دهد.

کلیدواژه‌ها: شهر اهواز، تکنواسترس، رضایت شغلی، کتابخانه عمومی، پیچیدگی فناوری.

Research on Information Science and Public Libraries; The Quarterly Journal of Iran Public Libraries Foundation; Vol. 23, No.4; Successive No. 91; winter 2017; Pp. 557-570; Indexed in ISC, SID & MagIran.

تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی؛ فصلنامه علمی-پژوهشی؛ دوره ۲۳، شماره ۴، پیاپی ۹۱، زمستان ۱۳۹۶، ص ۵۵۷-۵۷۰ نمایه‌شده در ISC، SID و MagIran

مقدمه

کارکنان هر سازمانی نیاز به تسلط بر ابعاد شناختی، هیجانی و اجتماعی محیط کار با توجه به چالش‌های متفاوت شغلی دارند. باید گفت که ممکن است رضایت شغلی کارکنان در طول اشتغال به واسطه عدم تسلط بر این ابعاد تحت تأثیر قرار گیرد (دعایی و برجعلی‌لو، ۱۳۸۹). رضایت شغلی به سازگاری با سازمان می‌انجامد و باید گفت در فعالیت‌های گروهی نقش رضایت، نقش بارزی است (ساعت‌چی، ۱۳۸۶). همچنین باید گفت رضایت شغلی، نوعی احساس فرد نسبت به سازمان و شغلش است و زائیده عواملی نظیر ماهیت شغل سازمان، نیروی انسانی پیرامون، عوامل سازمانی - محیطی و عوامل فردی است. عوامل متعددی وجود دارد که در کنار هم می‌توانند ایجادکننده رضایت شغلی باشند. چه بسا تنها یک عامل می‌تواند از ایجاد رضایت فرد بکاهد یا حتی او را در زمره افراد ناراضی از شغل قرار دهد. عواملی مانند میزان درآمد، وجهه اجتماعی، امکان ارتقاء شغلی، سبک مدیریت و عدم تبعیض از مهمترین عوامل ایجاد رضایت شغلی در افراد هستند (استنلی^۱، ۲۰۰۷). اما باید دید رضایت شغلی که از مهمترین مؤلفه‌های شغلی است با تکنواسترس که از معضلات رشد فناوری است چه ارتباطی دارد و آیا تکنواسترس هم از عوامل کاهنده رضایت شغلی هست یا خیر. استرس فناوری یا تکنواسترس پدیده‌ای جدید در جامعه و فرهنگ ما محسوب می‌شود. استرس فناوری استرسی است که فرد به دلیل وابستگی به فناوری، یا برعکس عدم تسلط به فناوری و یا اضطراب ناشی از عدم اطمینان به فناوری دچار می‌شود. این امر بهره‌وری و اثرگذاری افراد در کار را کاهش می‌دهد و این کاهش بهره‌وری سطح موفقیت سازمان را پایین می‌آورد (مریدزاده، ۱۳۹۲). از میان همه منابع سازمان (کارکنان، تکنولوژی، مواد اولیه و اطلاعات) نیروی انسانی مهمترین، ارزشمندترین و پرهزینه‌ترین آنهاست و سهم قابل توجهی از بودجه جاری هر سازمان صرف اداره منابع انسانی می‌گردد. رضایت منابع انسانی به این دلیل مهم است که بدون کارآمدی کارکنان، سازمان متوقف و نهایتاً با شکست مواجه می‌شود. مروری بر متون نشان می‌دهد که رضایت شغلی در رشته‌های متعدد از جمله بازرگانی، روانشناسی، جامعه‌شناسی و مدیریت مورد مطالعه گسترده قرار گرفته است. وانگ^۲ و همکاران (۲۰۰۸)، به نقل از رفیعی‌نسب، (۱۳۹۳) نشان دادند که سطح تکنواسترس در محیط‌های مختلف سازمانی متفاوت است. امروزه کتابخانه‌ها به فناوری‌هایی مانند اینترنت و اتوماسیون اداری مجهز هستند، اما میزان شناخت و

1. Stanley 2. Wang

آشنایی افراد از این ابزارها به اندازه‌ای نیست که اضطراب و ترس ناشی از کمبود مهارت و تجربه لازم در استفاده آنها را کاهش دهد. استرس فناوری پدیده‌ای جدید در جامعه و فرهنگ ما محسوب می‌شود. فناوری به‌ویژه فناوری اطلاعات به سرعت در حال تغییر است و در نتیجه سازمان‌هایی که خود را به‌روز نمی‌کنند، قدرت رقابت با سایر سازمان‌ها را از دست می‌دهند. استفاده از فناوری‌های جدید نیز می‌تواند باعث ایجاد استرس در کارکنان سازمان شود و در نتیجه بر روی بهره‌وری اثر منفی بگذارد (مریدزاده، ۱۳۹۲).

در این پژوهش سعی شده است علاوه بر بررسی مفهوم تکنواسترس و دیگر مفاهیم مرتبط مانند ترس از تکنولوژی، عوامل مؤثر بر تکنواسترس و راهکارهای مقابله با آن و رابطه تکنواسترس با رضایت شغلی در کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر اهواز مورد مطالعه قرار گیرد. در صورت بالا بودن تکنواسترس و تأثیرگذار بودن آن بر رضایت شغلی کتابداران به‌عنوان افرادی که در معرض تکنواسترس قرار دارند، می‌توان با برنامه‌هایی تکنواسترس را کاهش داد و به افزایش بهره‌وری کمک نمود. به همین منظور پژوهش حاضر به دنبال بررسی آن است که آیا هر چه میزان تکنواسترس در کتابداران کمتر باشد رضایت شغلی آنها بیشتر می‌شود و لذا در خدمات‌دهی بهتر عمل می‌کنند؟

مفاهیم

تکنواسترس: تکنواسترس نوعی استرس است که فرد به دلیل وابستگی به فناوری و یا عدم اطمینان یا تسلط به فناوری دچارش می‌شود. این امر بهره‌وری و اثرگذاری افراد در کارهایشان را کاهش می‌دهد. این کاهش بهره‌وری سطح موفقیت سازمان را پایین می‌آورد.

مؤلفه‌های تکنواسترس

اضافه بار فناوری: اضافه‌بار فناوری عبارت است از باری که فناوری با سرعتش روی دوش کارکنان می‌گذارد و باعث می‌شود کارمندان سریع‌تر و با استرس بیشتر و به نوعی بیشتر و بعضی اوقات در اندازه‌ای خارج از توان کار کنند (رفیعی‌نسب، ۱۳۹۳).

هجوم فناوری: وقتی کارکنان وقت آزاد و تعطیلات خود را صرف همگام شدن با تکنولوژی کنند و تکنولوژی زمان استراحت و بودن با خانواده را تحت تأثیر قرار دهد، آنها دچار هجوم فناوری شده‌اند (رفیعی‌نسب، ۱۳۹۳).

پیچیدگی فناوری: پیچیدگی فناوری عبارت از فقدان اطلاعات درباره فناوری و نداشتن وقت کافی برای کسب اطلاعات و آشنایی با آن است و همچنین، سازگار نبودن منطق فناوری با منطق فکری فرد، که باعث احساس پیچیدگی و عدم فهم آن و ضعف در کار با آن می‌شود (رفیعی‌نسب، ۱۳۹۳).

ناامنی فناوری: مؤلفه ناامنی فناوری به دنبال سنجش این احساس در کارکنان است فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات و نرم‌افزارهای مبتنی بر وب امنیت شغلی آنها را تهدید می‌کند و افرادی که از نظر کار با فناوری از آنها واردتر هستند جای آنها را خواهند گرفت (رفیعی‌نسب، ۱۳۹۳).

عدم قطعیت فناوری: این مؤلفه به دنبال سنجش تغییرات مداوم در ابزارهای تکنولوژیک مورد استفاده از کارکنان است که استرس ایجاد می‌کند به طوری که پس از یادگیری یکی، بلافاصله باید درگیر یادگیری فناوری جدید شوند و احساس ثبات نسبی در فناوری‌هایی که با آن کار می‌کنند وجود نداشته باشد (رفیعی‌نسب، ۱۳۹۳).

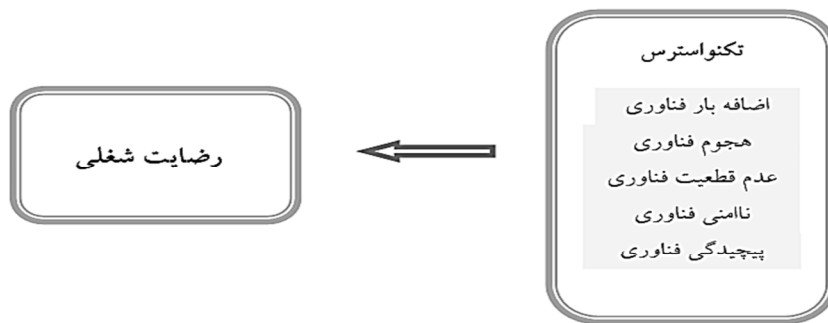
رضایت شغلی

مطالعه در مورد رضایت شغلی دارای سابقه طولانی است. اولین کار مهم در زمینه رضایت شغلی به وسیله ناهم در سال ۱۹۴۰ انجام گرفت. بعضی از محققان رضایت شغلی را حاصل اختلاف بین عملکرد واقعی و عملکرد مورد انتظار می‌دانند. میزان این اختلاف سطح رضایت فرد را مشخص می‌کند. رضایت شغلی تبیین‌کننده نگرش کلی فرد نسبت به شغلش است، فردی که دارای رضایت شغلی است و نسبت به کارش رضایت دارد، دارای نگرش‌های مثبتی است و برعکس (دعایی و برجعلی‌لو، ۱۳۸۹). در پژوهش حاضر از مدل سنجش مینه‌سوتا (MSQ)^۱ برای سنجش این متغیر استفاده شده است که شامل شش مؤلفه روشن است: ۱. نظام پرداخت؛ ۲. نوع شغل (احساس تناسب میان شغل و توانایی خود و احساس استقلال عمل)؛ ۳. فرصت پیشرفت؛ ۴. جو سازمانی (روحیه همکاری، صداقت و اعتماد در محیط کار)؛ ۵. سبک رهبری (مدیریت دستوری یا همدلانه، و مشارکت یا عدم مشارکت فرد تصمیمات حوزه کاری خود)؛ و ۶. شرایط فیزیکی (سرما و گرما و روشنی و تاریکی و شادابی و ناشادابی و ... محیط کار).

1. Minnesota Job Satisfaction Questionnaire (MSQ)

مدل مفهومی و فرضیه‌ها

مدل مفهومی پژوهش حاضر که در صدد بررسی آن هستیم و فرضیه‌ها از آن استخراج شده، به شرح ذیل است:

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

فرضیه‌های مستخرج از مدل به شرح ذیل است:

۱. بین اضافه بار فناوری با رضایت شغلی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر اهواز رابطه معنی دار منفی وجود دارد.
۲. بین هجوم فناوری با رضایت شغلی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر اهواز رابطه معنی دار منفی وجود دارد.
۳. بین عدم قطعیت فناوری با رضایت شغلی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر اهواز رابطه معنی دار منفی وجود دارد.
۴. بین پیچیدگی فناوری با رضایت شغلی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر اهواز رابطه معنی دار منفی وجود دارد.
۵. بین ناامنی فناوری با رضایت شغلی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر اهواز رابطه معنی دار منفی وجود دارد.
۶. بین تکنواسترس و مولفه‌های آن با رضایت شغلی رابطه چندگانه وجود دارد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر به روش پیمایشی انجام شده و از همبستگی آماری برای تحلیل استفاده گردیده است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر

اهواز در سال ۱۳۹۴ بود که ۷۱ نفر از کتابداران به تصادف به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای انجام این پژوهش از دو پرسشنامه استفاده شد. برای بررسی سطح تکنواسترس، از پرسشنامه تکنواسترس راگونانتهان (۲۰۰۸) استفاده شد. این پرسشنامه شامل ۳۸ گویه است که ۲۵ گویه آن مربوط به مؤلفه‌های اثرگذار بر استرس فناوری است که شامل اضافه بار فناوری، هجوم فناوری، عدم قطعیت فناوری، پیچیدگی فناوری، و ناامنی فناوری می‌شود. ۱۳ گویه دیگر مربوط به عوامل مهارکننده استرس فناوری (تسهیل آموزش فناوری، ارائه پشتیبانی فنی و تسهیل مشارکت) بود که در این پژوهش مورد استفاده قرار نگرفت. این پرسشنامه برای هر مؤلفه از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت استفاده می‌کند (کاملاً موافق=۵، موافق=۴، بی تفاوت=۳، مخالف=۲ و کاملاً مخالف=۱). برای سنجش رضایت شغلی از پرسشنامه استاندارد مینه‌سوتا (۱۹۵۱) استفاده شد. پرسشنامه مزبور دارای شش مؤلفه (نظام پرداخت، نوع شغل، فرصت‌های پیشرفت، جو سازمانی و شرایط فیزیکی) و ۱۹ گویه است که به صورت طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت نمره‌گذاری شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها SPSS²⁰ استفاده شد. در تجزیه و تحلیل داده‌ها از آماره‌های فراوانی، درصد فراوانی، میانگین، انحراف معیار، ضریب همبستگی پیرسون، و رگرسیون چندمتغیره استفاده شد.

یافته‌ها

ابتدا به ارائه آماره‌های توصیفی می‌پردازیم. چهار درصد کتابداران دارای مدرک دیپلم، ۷۲ درصد دارای مدرک کارشناسی، و ۲۴ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد بودند. کتابداران با سابقه خدمت ۱ تا ۵ سال و ۶ تا ۱۰ سال به ترتیب ۷۵ و ۲۵ درصد نمونه پژوهش را شامل شدند. در نمونه مورد مطالعه ۵۲ درصد کتابداران در طبقه سنی ۲۵-۳۰ سال، ۳۲ درصد در طبقه ۳۰-۳۶ سال و ۱۶ درصد در طبقه ۳۶ سال به بالا بودند.

همانگونه که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، گویه‌های مؤلفه‌های اضافه بار فناوری با میانگین ۱۷/۸۳ و هجوم فناوری با میانگین ۱۷/۵۷ نسبت به سایر مؤلفه‌های تکنواسترس میانگین بالاتری داشتند. کمترین مقدار مربوط به عدم قطعیت فناوری با میانگین ۱۲/۲۹ بود. همچنین ضریب تغییرات نشان داد که ناامنی فناوری با انحراف معیار ۰/۳۸۳ و عدم قطعیت فناوری با انحراف معیار ۰/۲۵۹ به ترتیب دارای بیشترین و کمترین میزان پراکندگی در میان مؤلفه‌های تکنواسترس بودند.

همچنین در میان مؤلفه‌های متغیر رضایت شغلی، سبک رهبری و جو سازمانی به ترتیب با میانگین ۱۰/۱۲ و ۶/۵۱، انحراف معیار ۳/۴۹ و ۱/۹۴ و ضریب تغییرات ۰/۳۴۴ و ۰/۲۹۸ دارای بیشترین و کمترین میزان پراکندگی بودند.

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار و ضریب تغییرات تکنواسترس، رضایت شغلی و ابعاد آنها

متغیر	شاخص های آماری متغیر	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات	تعداد
تکنواسترس	اضافه بار فناوری	۱۷/۸۳	۵/۴۱	۰/۳۰۳	۷۱
	هجوم فناوری	۱۷/۵۷	۵/۴۸	۰/۳۱۱	۷۱
	عدم قطعیت فناوری	۱۲/۲۹	۳/۱۹	۰/۲۵۹	۷۱
	پیچیدگی های فناوری	۱۵/۷۳	۵/۹۲	۰/۳۷۶	۷۱
	ناامنی فناوری	۱۵/۵۳	۵/۹۶	۰/۳۸۳	۷۱
رضایت شغلی	نظام پرداخت	۸/۰۱	۲/۲۶	۰/۲۸۲	۷۱
	نوع شغل	۹/۵۹	۳/۱۶	۰/۳۲۹	۷۱
	فرصت های پیشرفت	۸/۱۳	۲/۷۱	۰/۳۳۳	۷۱
	جو سازمانی	۶/۵۱	۱/۹۴	۰/۲۹۸	۷۱
	سبک رهبری	۱۰/۱۲	۳/۴۹	۰/۳۴۴	۷۱
	شرایط فیزیکی	۷/۴۴	۲/۶۶	۰/۳۵۷	۷۱

آزمون فرضیه‌ها

در این بخش به آزمون فرضیه‌های پژوهش می‌پردازیم:

فرضیه اول: بین اضافه بار فناوری با رضایت شغلی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر

اهواز رابطه معنی دار و منفی وجود دارد.

همانطور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، ضریب همبستگی بین اضافه بار فناوری با

رضایت شغلی کتابداران برابر ۰/۱۵- است که در سطح ۰/۰۵ معنی دار می‌باشد. به عبارت دیگر،

بین اضافه بار فناوری با رضایت شغلی کتابداران رابطه معنی دار منفی وجود دارد. بدین معنی

که با افزایش اضافه بار فناوری میزان رضایت شغلی کتابداران کاهش پیدا می‌کند.

جدول ۲. رابطه اضافه بار فناوری با رضایت شغلی کتابداران

سطح معنی داری	رضایت شغلی	تعداد	متغیر ملاک
	ضریب همبستگی (r)		
۰/۰۲	-۰/۱۵	۷۱	اضافه بار فناوری

فرضیه دوم: بین هجوم فناوری با رضایت شغلی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر اهواز رابطه معنی دار منفی وجود دارد.

همانطور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، ضریب همبستگی بین مؤلفه هجوم فناوری با رضایت شغلی کتابداران برابر ۰/۳۳- است که در سطح ۰/۰۱ معنی دار است. به عبارت دیگر، بین هجوم فناوری با رضایت شغلی کتابداران رابطه معنی دار منفی وجود دارد. بدین معنی که با افزایش هجوم فناوری میزان رضایت شغلی کتابداران کاهش پیدا می‌کند.

جدول ۳. رابطه هجوم فناوری با رضایت شغلی

سطح معنی داری	رضایت شغلی	تعداد	متغیر ملاک
	ضریب همبستگی (r)		
۰/۰۰۵	-۰/۳۳	۷۱	هجوم فناوری

فرضیه سوم: بین عدم قطعیت فناوری با رضایت شغلی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر اهواز رابطه معنی دار منفی وجود دارد.

همانطور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، ضریب همبستگی بین عدم قطعیت فناوری با رضایت شغلی کتابداران برابر ۰/۲۳- است که در سطح ۰/۰۵ معنی دار است. بنابراین بین عدم قطعیت فناوری با رضایت شغلی کتابداران رابطه معنی دار منفی وجود دارد. بدین معنی که با افزایش عدم قطعیت فناوری میزان رضایت شغلی کتابداران کاهش پیدا می‌کند.

جدول ۴. رابطه عدم قطعیت فناوری با رضایت شغلی کتابداران

سطح معنی داری	رضایت شغلی	تعداد	متغیر ملاک
	ضریب همبستگی (r)		
۰/۰۴	-۰/۲۳	۷۱	عدم قطعیت فناوری

فرضیه چهارم: بین پیچیدگی فناوری و رضایت شغلی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر اهواز رابطه معنی‌دار منفی وجود دارد.

همانطور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، ضریب همبستگی بین پیچیدگی فناوری با رضایت شغلی کتابداران برابر -0.30 است که در سطح 0.01 معنی‌دار است. بنابراین، بین پیچیدگی فناوری با رضایت شغلی کتابداران رابطه منفی معنی‌داری وجود دارد. بدین معنی که با افزایش پیچیدگی فناوری میزان رضایت شغلی کتابداران کاهش پیدا می‌کند.

جدول ۵. رابطه پیچیدگی فناوری با رضایت شغلی کتابداران

سطح معنی‌داری	رضایت شغلی	تعداد	متغیر ملاک
	ضریب همبستگی (r)		
0.01	-0.30	71	پیچیدگی فناوری

فرضیه پنجم: بین ناامنی فناوری و رضایت شغلی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر اهواز رابطه معنی‌دار منفی وجود دارد.

همانطور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، ضریب همبستگی بین ناامنی فناوری با رضایت شغلی کتابداران برابر -0.27 است که در سطح 0.01 معنی‌دار است. بنابراین، بین عدم ناامنی فناوری با رضایت شغلی کتابداران رابطه معنی‌دار منفی وجود دارد. بدین معنی که با افزایش ناامنی فناوری میزان رضایت شغلی کتابداران کاهش پیدا می‌کند.

جدول ۶. رابطه ناامنی فناوری با رضایت شغلی کارکنان

سطح معنی‌داری	رضایت شغلی	تعداد	متغیر ملاک
	ضریب همبستگی (r)		
0.01	-0.27	71	ناامنی فناوری

فرضیه ششم: بین تکنواسترس و مؤلفه‌های آن با رضایت شغلی در کتابداران کتابخانه‌های عمومی رابطه چندگانه وجود دارد.

برای بررسی فرضیه ششم از رگرسیون چندمتغیره به روش ورود و گام‌به‌گام استفاده شد. همانطور که در قسمت «الف» جدول ۷ ملاحظه می‌شود، براساس نتایج حاصل از تحلیل

رگرسیون چند گانه به روش ورود، بین متغیرهای پیش‌بین (تکنواسترس و مؤلفه‌هایش) با رضایت شغلی کتابداران همبستگی چند گانه ($MR=0,60$) وجود دارد و $F=7,04$ محاسبه شده در سطح $P_{value} < 0,01$ معنی دار بود. همچنین نتایج نشان داد که ۳۶ درصد واریانس رضایت شغلی کتابداران به وسیله متغیرهای پیش‌بین، قابل تبیین است. همچنین قسمت «ب» نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون با روش گام به گام نشان داد که از میان متغیرهای پیش‌بین عدم قطعیت فناوری ($\beta=-0,24$)، ناامنی فناوری ($\beta=-0,28$)، و پیچیدگی فناوری ($\beta=-0,37$) قادرند که رضایت شغلی کتابداران را به صورت منفی پیش‌بینی کنند. با توجه به اینکه پیچیدگی فناوری بتای بزرگ‌تری نسبت به سایر پیش‌بین‌ها داشت، بهترین پیش‌بین منفی برای رضایت شغلی کتابداران بود. ضریب همبستگی چند گانه ($MR=0,58$) و ضریب تعیین ($R^2=0,34$) محاسبه شد. ضریب تعیین نشان می‌دهد که ۳۴ درصد واریانس رضایت شغلی کتابداران به وسیله متغیرهای پیش‌بین عدم قطعیت فناوری، ناامنی فناوری، و پیچیدگی فناوری قابل تبیین است.

جدول ۷. رابطه چند گانه بین تکنواسترس و مؤلفه‌های آن با رضایت شغلی در کتابداران

متغیرهای پیش‌بین	R	R ²	F	Pvalue	β	t	Pvalue	روش	
اضافه بار فناوری	0,60	0,36	7,04	0,001	-0,11	-0,11	0,90	الف «ورود»	
هجوم فناوری									
عدم قطعیت فناوری									
پیچیدگی فناوری									
ناامنی فناوری									
تکنواسترس									
هجوم فناوری	0,33	0,10	8,44	0,005	-0,33	-2,90	0,005	ب. «گام به گام»	
هجوم فناوری	0,44	0,19	8,43	0,001	-0,38	-3,48	0,001		گام اول
عدم قطعیت فناوری									گام دوم
هجوم فناوری	0,49	0,24	7,31	0,001	-0,24	-2,18	0,03		گام سوم
عدم قطعیت فناوری									
ناامنی فناوری									

←

Pvalue	t	β	Pvalue	F	R ²	R	متغیرهای پیش‌بین		گروه
							گام چهارم	گام پنجم	
۰,۰۰۳	-۳,۰۷	-۰,۳۲	۰,۰۰۱	۷,۴۵	۰,۳۱	۰,۵۵	هجوم فناوری	گام چهارم	
۰,۰۵	-۱,۹۷	-۰,۲۱					عدم قطعیت فناوری		
۰,۰۱	-۲,۵۲	-۰,۲۷					ناامنی فناوری		
۰,۰۱	-۲,۴۸	-۰,۲۶					تکنواسترس		
۰,۱۶	-۱,۴۱	-۰,۱۷	۰,۰۰۱	۷,۳۶	۰,۳۶	۰,۶۰	هجوم فناوری	گام پنجم	
۰,۰۲	-۲,۳۶	-۰,۲۵					عدم قطعیت فناوری		
۰,۰۰۹	-۲,۶۸	-۰,۲۸					ناامنی فناوری		
۰,۰۰۷	-۲,۷۶	-۰,۲۸					تکنواسترس		
۰,۰۲	-۲,۲۶	-۰,۲۷					پیچیدگی فناوری		
۰,۰۲	-۲,۲۴	-۰,۲۴	۰,۰۰۱	۸,۵۶	۰,۳۴	۰,۵۸	عدم قطعیت فناوری	گام ششم	
۰,۰۰۸	-۲,۷۵	-۰,۲۸					ناامنی فناوری		
۰,۰۰۲	-۳,۱۴	-۰,۳۱					تکنواسترس		
۰,۰۱	-۳,۵۹	-۰,۳۷					پیچیدگی فناوری		

نتیجه‌گیری

هدف کلی این پژوهش تعیین رابطه تکنواسترس با رضایت شغلی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر اهواز بود. نتایج حاصل از فرضیه اول نشان داد که رابطه معنادار منفی بین اضافه بار فناوری با رضایت شغلی کتابداران وجود دارد. اضافه بار فناوری اطلاعات و ارتباطات باعث می‌شود کارمندان سریع‌تر و با استرس بیشتر و خارج از حد توان کار کنند که این مسئله بر روی احساس رضایت و خشنودی از کار تاثیرگذار است. درباره فرضیه دوم مبنی بر هجوم فناوری باید گفت که پدیده مذکور به جهت خدمت و آسودگی افراد پا به عرصه گذاشته است و اگر آسودگی وی را مختل کند حس ناامنی و ترس ایجاد کرده در نتیجه فرد احساس می‌کند که زندگی خانوادگی او دچار هجوم فناوری شده است. آموزش‌های حین کار و گام‌به‌گام بسیار می‌تواند به بهبود این وضعیت کمک کند. یافته‌های حاصل از فرضیه سوم نشان داد که بین عدم قطعیت فناوری با رضایت شغلی کتابداران رابطه معنادار منفی وجود دارد زیرا تغییر و تحولات و پیشرفت‌های دائمی در نظام‌های نرم‌افزاری، سخت‌افزاری و شبکه‌های رایانه‌ای که قطعیت

کافی برای کارکنان به همراه نداشته باشند فرد را دچار سردرگمی و ابهام در آموزش، یادگیری و استفاده خواهد کرد. با افزایش عدم قطعیت فناوری میزان رضایت شغلی کتابداران کاهش پیدا می‌کند. نتایج فرضیه چهارم نشان می‌دهد که بین پیچیدگی فناوری با رضایت شغلی کتابداران رابطه معنی‌دار منفی وجود دارد. فقدان اطلاعات درباره فناوری جدید و ناتوانی در فهم مکانیسم کار با فناوری و منطق آن، باعث می‌شود کارکنان احساس استیصال در فهم داشته باشند. ابزارهای پیچیده و گنگ منجر به خستگی و عدم تمایل فرد به صرف وقت برای یادگیری خواهد شد در نتیجه با ایجاد حس ناخوشایندی، میل و رغبت به استفاده در افراد کاهش می‌یابد و فرد از اینکه هر روز شاهد ورود ناگهانی پدیده‌ای که استفاده از آن ساده نیست مواجه است، رضایت خود را از دست می‌دهد. نتایج حاصل از فرضیه پنجم نیز نشان داد که امنیت شغلی کارکنان توسط فناوری‌های ارتباطی که به سرعت در حال تغییر است تهدید می‌شود. آنان احساس می‌کنند که با ورود این فناوری و ضعف آنها در استفاده از آن، دیگر جایی برای آنان نخواهد بود و سازمان از وجودشان بی‌نیاز است. در نتیجه بین ناامنی فناوری با رضایت شغلی کتابداران رابطه معنی‌دار منفی حاصل خواهد شد.

ورود فناوری‌های جدید با رابط کاربری‌های متفاوت و تخصصی و نیاز به دانش بالا برای کاربر غیر حرفه‌ای، استرسی ناشی از ناتوانی در یادگیری و استفاده ایجاد خواهد کرد. در نتیجه فرد به جای خشنودی از وجود چنین ابزارهایی که قرار است تسهیل‌گر کار او باشند، دچار سردرگمی، ضعف و نگرانی خواهد شد. بنابراین هر اندازه فناوری‌های نوین ساده، کاربرپسند، دارای ثبات و غنی از اطلاعات کمکی برای یادگیری نرم‌افزار باشند، از فشار استرس و ناراضی‌تایی کاسته خواهد شد.

نتایج حاصل از فرضیه ششم نشان داد که عدم قطعیت فناوری، ناامنی فناوری، تکنواسترس و پیچیدگی فناوری قادرند که رضایت شغلی کتابداران را به صورت منفی پیش‌بینی کنند و با توجه به اینکه پیچیدگی فناوری بتای بزرگ‌تری نسبت به سایر پیش‌بین‌ها داشت، بهترین پیش‌بین منفی برای رضایت شغلی کتابداران شد. نتیجه به دست آمده، با پژوهش عادل (۱۳۹۲) که نتیجه گرفت تکنواسترس می‌تواند پیش‌بینی‌کننده رضایت شغلی پایین باشد همسویی دارد.

در تبیین نتیجه فرضیه ششم که تعیین شد تکنواسترس و مؤلفه‌هایش می‌توانند کاهش رضایت شغلی را پیش‌بینی کنند می‌توان گفت که تکنواسترس و مؤلفه‌هایش به افراد اجازه

نمی‌دهد که عملکرد مناسبی در شغل خود داشته باشند و این، با توجه به رشد هر روزه فناوری بیشتر خواهد شد و باید از اکنون برای آن برنامه‌ریزی نمود. تکنواسترس در سازمان از درک یا احساسی که کارکنان نسبت به جنبه‌های عینی و محسوس شغل خود داشته‌اند می‌کاهد و این چالش موجبات کاهش خشنودی و احساس مطبوع کارکنان می‌گردد. در خصوص اینکه پیچیدگی فناوری بهترین پیش‌بین منفی رضایت شغلی بود می‌توان استنباط کرد که کتابداران در فهم مکانیسم کار ابزارهای فناورانه مشکل دارند. پیشنهادهای ذیل می‌تواند به کاهش استرس فناوری در کتابداران کتابخانه‌های عمومی کمک کند:

پیشنهادهای

۱. مسئولان کتابخانه‌های عمومی از مشاوران و روانشناسان یا از جزوهای آموزشی برای مدیریت تکنواسترس میان کتابداران استفاده کنند.
۲. پیشنهاد می‌شود مسئولان کتابخانه‌های عمومی توجه شایانی به آموزش‌های درون کتابخانه‌ای، تهیه ویدئوهای آموزشی، جزوات آموزشی و کارگاه‌ها و کلاس‌های آموزشی درون‌سازمانی داشته باشند.
۳. پیشنهاد می‌شود بازخوردهایی از ابهامات و مشکلات کتابداران در استفاده از فناوری‌ها و نرم‌افزارهای جدید به سازندگان انعکاس داده شود و از آنها خواسته شود تعدیل‌ها و ساده‌سازی‌هایی برای کاربری بیشتر نرم‌افزارها اعمال نمایند.

منابع

- بهنیا، عباس (۱۳۹۲). بررسی رابطه وجدان‌کاری و امنیت شغلی با رضایت شغلی با توجه به اثر تعدیل‌کننده و حمایت سازمان ادراک‌شده در کارکنان شرکت آب و برق اهواز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی اهواز، اهواز.
- دعائی، حبیب‌ا. و برجعلی لو، شهلا (۱۳۸۹). چشم‌انداز مدیریت دولتی، ۱ (۳)، ۶۳-۷۷.
- رفیعی‌نسب، فاطمه (۱۳۹۳). تعیین ارتباط تکنواسترس با تیپ‌های شخصیتی کتابداران شاغل در دانشگاه‌های علوم پزشکی جندی‌شاپور و شهید چمران اهواز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز.
- ساعتچی، محمود (۱۳۸۶). روانشناسی صنعتی و سازمانی. تهران: ویرایش.

عادل، محمد (۱۳۹۰). فرهنگ سازمانی و تکنواسترس با احساس رضایت شغلی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی اهواز، اهواز.

کورمن، آبراهام (۱۳۸۹). روانشناسی صنعتی و سازمانی. ترجمه حسین شکرکن. تهران: رشد.

مریدزاده، علی (۱۳۹۲). بررسی نقش تکنولوژی در محیط کار و حمایت سازمانی درک‌شده بر رضایت شغلی کارکنان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی مرودشت، شیراز، فارس.

References

- Ragu-Nathan T. S.; Tarafdar, M.; Ragu-Nathan, B. S. & Tu, Q. (2008). The Consequences of Technostress for End Users in Organizations: Conceptual Development and Empirical Validation. *Information Systems Research*. 19 (4), 417-433.
- Stanley, C. A. & Algert, N. E. (2007). An Exploratory Study of the Conflict Management Styles of Department Heads in a Research University Setting. *Innovative Higher Education*, 32 (1), 49-65.

به این مقاله این‌گونه استناد کنید:

کریمی، مهتاب و نظری، فریبا (۱۳۹۶). رابطه تکنواسترس با رضایت شغلی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر اهواز. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۲۳ (۴)، ۵۷۰-۵۵۷.